

Колосов І. В.,  
юрисконсульт ПП Колосов В. А.

## ВІДНОВЛЕННЯ ВТРАЧЕНОГО СУДОВОГО ПРОВАДЖЕННЯ У СПРАВАХ ПРО ТРУДОВІ СПОРИ: ПРОБЛЕМАТИКА, СУЧАСНИЙ СТАН ТА НАПРЯМИ РЕФОРМУВАННЯ

### THE PROBLEMS, PRESENT AND WAYS OF THE REFORMATION OF ONE OF THE REINSTATEMENT OF LOST COURT'S OPERATING OF THE LABOR DISPUTES' CASES

У статті розглядаються проблемні аспекти відновлення втраченого судового провадження у справах з трудових спорів; детальний аналіз інституту відновлення втраченого судового провадження за цивільним процесуальним законодавством; наводяться конкретні рекомендації щодо удосконалення вітчизняної системи судочинства, виходячи з потреб трудових спорів та прийняття Трудового процесуального кодексу України.

**Ключові слова:** втрачене судове провадження, цивільне процесуальне законодавство, трудові спори, система судочинства, Трудовий процесуальний кодекс.

В статье рассматриваются проблемные аспекты восстановления утраченного судебного производства в делах о трудовых спорах; проводится подробный анализ института восстановления утраченного судебного производства в гражданском процессуальном законодательстве; приводятся конкретные рекомендации относительно усовершенствования отечественной системы судопроизводства, исходя из практики трудовых споров и принятия Трудового процессуального кодекса Украины.

**Ключевые слова:** утраченное судебное производство, гражданское процессуальное законодательство, трудовые споры, система судопроизводства, Трудовой процессуальный кодекс.

In proposed article the problem aspects of reinstatement of lost court's labor's operating are considered. The research of same institute is carried out. The recommendations about the improvement of native judgment system in this one for the labor cases' examination needs and passage of the Labor Procedural Codex are brought.

**Key words:** lost court's operating, civil procedural legal, labor disputes, judgment system, Labor Procedural Codex.

**Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями.** Інтеграція України в європейський політичний, економічний, правовий простір з метою набуття членства в Європейському Союзі, яке задеклароване у абз. 13 ч. 2 ст. 11 Закону України «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики» [1, с. 527] висуває перед суспільством та державою велику кількість нормотворчих, соціально-економічних, гуманітарних, освітніх, військово-адміністративних та інших завдань.

Як зазначалося нами раніше, «Рада Європи ухвалила до них понад 160 конвенцій, хартій, угод і протоколів, зокрема, Європейську соціальну хартію (1961 г.), Переглянуту Європейську соціальну хартію (1996 г.), Хартію основних прав працівників, у якій проголошено соціальні та економічні права (1989 г.). Переглянута Європейська соціальна хартія передбачає 31 право в сфері зайнятості, праці, медичного обслуговування, охорони здоров'я, соціального забезпечення, що свідчить про широкі міжгалузеві та міждисциплінарні зв'язки міжнародного, трудового, медичного права, права соціального забезпечення і т.п.» [15, с. 621–622].

Але будь-яке матеріальне право є «мертвим» без можливості легальної (процесуальної) форми його захисту. Сама по собі наявність права не гарантує його застосування та забезпечення з боку органів державного примусу, якщо ці органи не володіють

зручним та ефективним процесуальним апаратом, який би міг бути гідною альтернативою гоббсівської моделі функціонування держави.

Варто зазначити, що за даними електронного ресурсу <http://www.business.ua>, які спираються на відомості, викладені на офіційному сайті Державного комітету статистики України ([www.ukrstat.gov.ua](http://www.ukrstat.gov.ua))<sup>1</sup> «жінки та чоловіки в Україні на однакових посадах отримують різну зарплату. Українкам платять на третину менше». І це при тому, що існує «Конвенція МОП № 100 про рівну винагороду чоловікам та жінкам за працю однакової цінності <... >, аналогічне положення якої міститься і в нормах національного законодавства» [11, с. 75].

До того ж за даними інформаційного порталу <http://korrespondent.net> «українським судам довіряють не більше 2–3% громадян, причому довіра до них стрімко знизилася за останні роки. Як пише «Кореспондент», винувата в цьому корупція, за поширеністю якої серед суддів Україна претендує на європейське лідерство

Зокрема, за даними досліджень Центру Разумкова серед населення країни частка тих, хто повністю підтримує роботу судів, знизилася більш як втричі: з 9,4%, зафіксованих у травні 2010 року до 2,9% за підсумками квітня 2012-го. "До національного рекорду – 2,5%, зафіксованого в кінці 2009 року, залишилось зовсім небагато", – констатує видання. На думку експертів, посилення цього антирекорду

неминуче, адже частка українців, які взагалі не підтримують дії суддів, за період з 2010 по 2012 року збільшилась з 43,4% до 61,5%.

«В то же время первый заместитель главы Верховного Суда Украины Ярослав Романюк<sup>2</sup> в комментарии «Корреспонденту» привел собственные аргументы. По его словам, как минимум половина людей<sup>3</sup>, получивших решение суда не в свою пользу, недовольны слушателями Фемиды и вносят свою лепту в социологический портрет судей. Он добавил, что с каждым годом число обращений в суды растет в среднем на 15%. "Если суд не имеет доверия, то почему они [граждане] обращаются в суды?" – спросил он.

В свою очередь руководитель проекта Агентства США по международному развитию (USAID) Справедливое правосудие Дэвид Вон считает, что украинцы занимают пятое место по количеству обращений в Европейский по правам человека. Тем самым, отметил он, они недвусмысленно демонстрируют разочарование в отечественном правосудии».

Привертає увагу ще один аспект. Згідно з даними офіційного сайту Вищої кваліфікаційної комісії суддів України<sup>4</sup> (інформаційний ресурс: <http://vkksu.gov.ua>) 91 суд України (з 765 існуючих – майже 12%) має недоукомплектованість штату суддів від 50 до 100%. Показники красномовно говорять самі за себе: недоукомплектованість судів тягне за собою їх перевантаження і, як наслідок, – зниження рівня якості вирішення, зокрема і трудових спорів.

У цьому контексті розробка дієвих процесуальних форм захисту названих 160-ти конвенцій, 31-го права, а крім того – всієї повноти прав, визначених у законодавстві про працю України, проекту Трудового процесуального кодексу України, обґрунтування необхідності створення системи трудових судів є першочерговими науковими завданнями й нагальною потребою сьогодення і «важливим заходом профілактики як злочинності взагалі, так і військової злочинності зокрема» [13, с. 136], який «в умовах проведення на сході держави антитерористичної операції виходить на перше місце» [18, с. 98].

Таким чином, реформування вітчизняного процесуального законодавства для потреб вирішення трудових спорів стосується різних сфер суспільного життя та функцій держави. Це – і елемент ефективної зовнішньої політики, зміцнення національної безпеки, і знаряддя у боротьбі з бідністю, нерівноправ'ям, злочинністю, недовірою громадян до правосуддя тощо.

У зв'язку з зазначеним неможливо оминати увагою такий значущий інститут процесуального законодавства, як відновлення втраченого судового провадження, оскільки така втрата може, за певних обставин, причинити, по– перше, зловживання процесуальними правами, а, по–друге, порушення розумних строків вирішення справи про трудовий спір. Це і зумовлює актуальність дослідження.

**Аналіз досліджень і публікацій**, в яких започатковане вирішення цієї проблеми, на жаль, змушує констатувати, що увага науковців з цього питання стосується цивільного та господарського процесуального права. Так, питанням відновлення втраченого судового провадження у цивільному та господарському судочинстві були присвячені дослідження таких науковців, як Авер'янова В.Б., Бичкової С.С., Бобрика В.І., Зейкана Я.П., Кравчук В.М., Кучер В.О., Лейба Є.В., Луспенік Д.Д., Панченко О.Н., Пасенюка О.М., Резнік Г.О., Фурса С.Я., Шиманович О.М., Штефан О.О. та ін.

Проте, незважаючи на достатню кількість розвідок у галузі цивільного та господарського процесу, питанням особливостей відновлення втраченого судового провадження у справах з трудових спорів в Україні не приділено достатньої уваги<sup>5</sup>. Отже, саме зазначеним питанням як частині загальної проблеми присвячується означена стаття.

**Мета статті (постановка завдання)**, таким чином, полягає в детальному вивченні окресленої тематики, спираючись на чинне цивільне процесуальне законодавство України, на наукову доктрину, рекомендації щодо удосконалення інституту відновлення втраченого судового провадження саме для потреб вирішення трудових спорів у суді. Інструментарієм дослідження стали загальнофілософські методи пізнання й спеціально-юридичні методи.

**Виклад основного матеріалу дослідження** з повторним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Інститут відновлення втраченого судового провадження закріплений у нормах розділу IX Цивільного процесуального кодексу (далі – ЦПК) України [3, ст. 492] (чинні статті 402 – 409 ЦПК).

Відновлення втраченого повністю або частково судового провадження в цивільній справі, завершений ухваленням рішення або з якої провадження закрито, проводиться у порядку, встановленому ЦПК України (ст. 402 ЦПК). Втрачене судово провадження у цивільній справі може бути відновлене за заявою осіб, які брали участь у справі, або за ініціативою суду (ст. 403 ЦПК). Заява про відновлення втраченого судового провадження подається до суду, який ухвалив рішення по суті справи або постановив ухвалу про закриття провадження у справі (ст. 404 ЦПК). У заяві повинно бути зазначено: про відновлення якого саме провадження просить заявник; чи було у справі ухвалено рішення по суті справи або ухвалено про закриття провадження, якою саме стороною з числа осіб, які брали участь у справі, був заявник; хто конкретно і в якості кого брав участь у справі; місце проживання чи місцезнаходження цих осіб; що відомо заявнику про обставини втрати провадження; про місцезнаходження копій документів провадження або відомостей щодо них; поновлення яких саме документів заявник вважає необхідним; з якою метою необхідне їх поновлення. До заяви про відновлення втраченого провадження додаються документи або їх копії (навіть якщо вони не посвідчені в установленому порядку), що збереглися у заявника або у справі (ст. 405 ЦПК).

<sup>1</sup> Станом на 03 червня 2016 року.

<sup>2</sup> Посада Я.М. Романюка актуальна станом на 12.10.2012 року.

<sup>3</sup> Виділено І.К.

<sup>4</sup> Інформація приводиться станом на 01.06.2016 року.

<sup>5</sup> Див. попереднє посилання.

Зазначені норми ЦПК України не сприймаються упереджено, оскільки дотримуються загальних процесуальних правил щодо традицій змісту та форми заяви, суб'єктного складу, підсудності і тощо.

Але норми ст. 406 чинного ЦПК України викликають багато запитань з огляду на специфіку та значущість трудових спорів. Так, згідно з частиною першою цієї статті, якщо у заяві не зазначено мету відновлення провадження або даних, необхідних для його відновлення, суд виносить ухвалу про залишення заяви без руху, якою встановлює заявникові строк, необхідний для усунення цих недоліків.

Загалом з цим можна погодитися, проте, враховуючи правову необізнаність більшості працівників в Україні, ця норма є, на нашу думку, не дуже вдалою.

Водночас норма ч. 2 ст. 406 ЦПК взагалі є неприйнятною з точки зору доступу для правосуддя пересічному громадянину: якщо мета звернення до суду, зазначена заявником, не пов'язана із захистом його прав та інтересів, суд своєю ухвалою відмовляє у відкритті провадження у справі про відновлення провадження або залишає заяву без розгляду, якщо провадження було відкрито.

Виникають питання: хто і якою мірою буде давати оцінку тому, чи дійсно мета звернення до суду із заявою про відновлення втраченого судового провадження спрямована чи не спрямована на захист прав заявника? Адже це питання суб'єктивне, і суд повинен розібратися в межах судового засідання із наявним чи уявним порушенням правом, задовольнивши заяву або відмовивши у ній рішенням по суті, а не ухвалою про відмову у відкритті провадження, складеною одноосібно, без присутності та заслуховування сторін.

Частина третя ст. 406 ЦПК, на наш погляд, створює підґрунтя для процесуальних зловживань, судової тяганини та порушення процесуальних строків вирішення трудових спорів: судове провадження, втрачене до закінчення судового розгляду, не підлягає відновленню у встановленому цим розділом порядку. Заявник у такому випадку може подати новий позов. В ухвалі суду про відкриття провадження в новій справі у зв'язку з втратою незакінченого провадження про цю обставину повинно бути обов'язково зазначено.

Для трудових спорів новий позов, нове провадження означає новий відлік строків розгляду, і, як результат, затягування процесу. Виникає загроза з огляду на наведені вище відомості про корупцію у вітчизняній судовій системі свідомого знищення судових справ, зокрема, про трудові спори, змови з представниками роботодавців. Очікування того, що працівник-позивач втомиться захищати свої права і відмовиться від позову, спрямоване на штучне розвантаження судів (що, можливо, є кращим для судів в умовах некомплекту штатів).

Але чи виграють від цього для прості громадяни? Будь-яке затягування передусім вбиває віру у справедливе правосуддя і зумовлює страх та зневіру у доцільності захисту своїх прав.

У контексті права на працю – це зневіра у можливості захистити своє право на заробіток, а в результаті – відчай, бідність, безробіття, потенційний

злочинний шлях. Такі, на нашу думку, результати звичайної норми цивільного процесу, яка насправді створює штучні перешкоди для доступу до правосуддя в поєднанні з практичними «особливостями» функціонування судової системи України. Ймовірно, для потреб трудових процесуальних правовідносин ця норма не повинна залишатися незмінною. Вона потребує детального та додаткового опрацювання.

Наступний текст ЦПК засвідчує подібну ситуацію: спочатку більш-менш прийнятні норми, згодом – неприйнятні.

Так, згідно зі ст. 407 ЦПК при розгляді справи суд використовує ту частину провадження, що збереглася, документи, видані зі справи фізичним чи юридичним особам до втрати провадження, копії цих документів, інші довідки, папери, відомості, що стосуються справи, виконавчого провадження.

Суд може допитати як свідків осіб, які були присутніми під час вчинення процесуальних дій, осіб (їх представників), які брали участь у справі, а в разі потреби – осіб, які входили до складу суду, що розглядав справу, з якої втрачено провадження, а також осіб, які виконували судові рішення. На підставі зібраних і перевічених матеріалів суд ухвалює рішення про відновлення втраченого провадження повністю або в частині, яку, на його думку, необхідно відновити.

У рішенні суду про відновлення втраченого судового провадження зазначається, на підставі яких конкретно даних, наданих суду та досліджених у судовому засіданні за участю всіх учасників цивільного процесу з втраченого провадження, суд вважає установленим зміст відновленого судового рішення, наводяться висновки суду про доведеність того, які докази досліджувалися судом і які процесуальні дії вчинялися з втраченого провадження (ч. 1, 2 ст. 408 ЦПК).

На перший погляд, це цілком придатні до використання під час розгляду трудових спорів норми. Проте ч. 3,4 ст. 408 ЦПК також вражають: за недостатністю зібраних матеріалів для точного відновлення втраченого судового провадження суд ухвалою закриває розгляд заяви про відновлення провадження та роз'яснює особам, які беруть участь у справі, право на повторне звернення з такою самою заявою за наявності необхідних документів.

Виникає питання щодо доцільності існування Єдиного державного реєстру судових рішень (далі – ЄДРСР), алфавітних покажчиків справ, де зазначається їх номер, звітів автоматизованої системи документообігу. Невже за допомогою цих ресурсів неможливо встановити зміст судового рішення у втраченому судовому провадженні? Тож можна стверджувати, що у ЦПК закріплена така норма, в існуванні якої немає жодної практичної потреби?

Наступний текст документа також нелогічний: строк зберігання судового провадження не має значення для вирішення заяви про його відновлення, крім випадку звернення з такою заявою для виконання рішення, якщо строк на пред'явлення виконавчого листа для виконання закінчився і судом не поновлено.

Нові суперечності: до чого у такому випадку строки зберігання? У будь-якому випадку після закінчення строків зберігання, згідно з Інструкцією з діловодства у судах загальної юрисдикції [4], у підшивці архіву суду повинно зберігатися рішення у справі та обліково-статистична картка на справу. Інші матеріали підлягають знищенню.

Крім того, строки зберігання справи та строки пред'явлення виконавчого листа до виконання – це зовсім різні процесуальні дефініції; строк зберігання справи – це час від надходження справи до архіву суду до її знищення на законній підставі, а строк пред'явлення виконавчого листа до виконання – період часу, впродовж якого особа може реалізувати своє право на виконання судового рішення. Їх взаємозалежність з практичної точки зору – повна нісенітниця.

Логіка законодавця, що немає сенсу відновлювати судові провадження у разі закінчення строку пред'явлення виконавчого листа до виконання не витримує жодної критики, оскільки жодним процесуальним законом особа не позбавлена права на звернення за відновленням строку пред'явлення виконавчого листа до виконання і після закінчення строку зберігання справи у суді. Тим паче, що ці дії жодним чином не можуть впливати на можливість відновлення втраченого судового провадження. Крім того, відновлення строку пред'явлення виконавчого листа до виконання у певних ситуаціях може залежати від обставин справи (провадження), і якщо воно втрачене, його обов'язково треба поновлювати!

Певне послаблення зазначених суперечностях викладено у ч. 1 ст. 409 ЦПК: у справі про відновлення втраченого провадження заявник звільняється від оплати судових витрат. Хоча в разі подання завідомо неправдивої заяви судові витрати відшкодовуються заявником (ч. 2 ст. 409 ЦПК).

Все зазначене свідчить про неповну придатність апарату норм цивільного процесу для потреб вирішення трудових спорів, у зв'язку з чим він потребує істотного доопрацювання та зваженої імплементації під час кодифікації трудових процесуальних правовідносин в Україні.

**Висновки** цього дослідження і перспективи подальших розвідок. Вивчення окресленої проблеми приводить до висновку про неповну відповідність цивільного процесу специфіці та потребам вирішення трудових спорів, на чому неодноразово наголошувалося у попередніх роботах [16, с. 18,19; 12, с. 156; 9, с. 96; 7, с. 86; 5, с. 82; 10, с. 101; 6, с. 58; 8, с. 114; 17, с. 37]. Це стосується й інституту втраченого судового провадження, який був предметом дослідження.

Враховуючи наведене, можна надати рекомендації з удосконалення норм зазначеного інституту саме для потреб вирішення трудових спорів:

– якщо у заяві не зазначено мету відновлення провадження або відомості, необхідні для його відновлення, *суд з'ясовує цю мету чи відомості шляхом отримання пояснень від заявника у рамках про-*

*ведення судового засідання* (модифікована норма ч. 1 ст. 406 ЦПК);

– норму, аналогічну ч. 2 ст. 406 ЦПК України, під час розробки норм трудового процесу не використовувати;

– судові провадження, втрачене до закінчення судового розгляду, підлягає відновленню у встановленому цим розділом порядку. *Заявник у такому випадку надає всі документи, наявні у нього в копіях, та копію позовної заяви (якщо заявник – позивач). Посадові особи апарату суду відновлюють за допомогою загальноприйнятних технічних засобів журнали судових засідань та носії технічної фіксації процесу<sup>6</sup>. Після відновлення втраченого провадження розгляд справи продовжується тим же складом суду з останньої достеменно встановленої вчиненої судом процесуальної дії* (модифікована норма ч. 3 ст. 406 ЦПК);

– за недостатності зібраних матеріалів для точного відновлення втраченого судового провадження *суд на підставі даних Єдиного державного реєстру судових рішень відновлює зміст ухваленого рішення суду. Рішення суду, постановлене за результатами такого розгляду оскарженню не підлягає* (модифікована норма ч. 3 ст. 408 ЦПК);

– норму, аналогічну ч. 4 ст. 408 ЦПК України, під час розробки норм трудового процесу не використовувати;

– норму, аналогічну ч. 2 ст. 409 ЦПК України, під час розробки норм трудового процесу також не використовувати з огляду на те, що ознака «завідомо неправдивості» за чинним Кримінальним кодексом України [2, с. 131] стосується виключно пояснень свідка або висновку експерта, а тому жодних об'єктивних засобів юридичного закріплення ознаки «завідомо неправдивості» у діяннях сторони у справі – позивача чи відповідача – у чинному законодавстві України не існує, про що нами також відмічалося у попередніх дослідженнях [14, с. 210].

Отже, як бачимо з 8 статей чинного ЦПК про відновлення втраченого судового провадження, норми трьох частин 3-х різних статей є неприйнятними для вирішення трудових спорів, а отже потребують суттєвого доопрацювання, тобто майже половина від чинних цивільних процесуальних норм названого інституту повністю або частково не відповідають специфіці та потребам трудових процесуальних правовідносин.

Запропоновані рекомендації спрямовані на спрощення процедури доступу до правосуддя, підвищення його ефективності та рівня захисту працівників під час вирішення справ про трудові спори, а також можуть бути корисними під час розробки проекту Трудового процесуального кодексу України.

Водночас іншим питанням процесуального забезпечення вирішення трудових спорів – закриття провадження у справі, залишення її без розгляду, форми та змісту судового рішення і т.п. – повинні бути присвячені окремі наукові розвідки та дослідження.

<sup>6</sup> З урахуванням рекомендацій, висловлених у роботі: Колосов І. Фіксування процесу технічними засобами у трудових спорах: проблемні аспекти // І. Колосов // «Право, суспільство і держава: форми взаємодії»: Міжнародна науково – практична конференція, м. Київ, 16–17 січня 2015 р. – К. Центр правових наукових досліджень. 2015. – С. 37–40.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Закон України «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики» (зі змінами і доповненнями). – Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2010, № 40. – С. 527.
2. Кримінальний кодекс України (зі змінами і доповненнями). – Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2001, № 25–26, ст. 131.
3. Цивільний процесуальний Кодекс України (зі змінами і доповненнями). – Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2004, № 40–41, 42. – С. 492.
4. Наказ Державної судової адміністрації України «Про затвердження інструкції з діловодства в місцевих загальних судах, апеляційних судах областей, апеляційних судах міст Києва та Севастополя, Апеляційному суді Автономної Республіки Крим та Вищому спеціалізованому суді України з розгляду цивільних та кримінальних справ» від 17.12.2013 року № 173. – Електронний ресурс. Режим доступу: <http://dsa.court.gov.ua>
5. Колосов І. Актуальные аспекты дискуссии по вопросам трудовой юстиции в Российской Федерации и Украине / И. Колосов // Международное право и законодательство Российской Федерации: VI Международная научно – практическая конференция «Формирования государственного и мирового правопорядка: теоретическое и практическое обозрение», 21–22 сентября 2012 г. – М.: Московский центр правовых исследований, 2012. – С. 82–87.
6. Колосов І. Актуальні питання процесуальної співучасті у трудовому процесі. / І. Колосов // Національне та міжнародне право у сучасному вимірі: Матеріали Міжнародної науково – практичної конференції, м. Запоріжжя, 28 – 29 вересня 2012 року. – у 2-х частинах. – Запоріжжя: Запорізька міська громадська організація «Істина», 2012. – Ч. I. – С. 58–61.
7. Колосов І. До питання про права та обов'язки сторін у трудовому процесі / І. Колосов // Сучасний стан та перспективи подальшого розвитку правової системи України: Матеріали Міжнародної науково – практичної конференції, м. Харків, 14–15 вересня 2012 року. – Х.: ГО «Асоціація аспірантів – юристів», 2012. – С. 85–87.
8. Колосов І. Загальні положення про порядок вирішення індивідуальних трудових спорів у сучасній Україні: проблемні аспекти / І. Колосов // Основні напрями реформування законодавства України в умовах розбудови демократичної держави: Матеріали Міжнародної науково – практичної конференції, м. Харків, 12–13 жовтня 2012 року. – Х.: ГО «Асоціація аспірантів – юристів», 2012. – С. 114–116.
9. Колосов І. Інститут попереднього судового засідання у трудових спорах: реалії та проблеми застосування / І. Колосов // Актуальні питання реалізації чинних національних та міжнародно -правових актів: Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м. Одеса, Україна, 16–17 березня 2012 р.). – Одеса : у 3-х частинах. – Одеса: ГО «Причорноморська фундація права», 2012. – ч. 1. – С. 96–97.
10. Колосов І. Історичні аспекти вирішення індивідуальних трудових спорів в Україні / І. Колосов // Роль права та закону у сучасному суспільстві: Міжнародна науково – практична конференція, м. Київ, 22 – 23 вересня 2012 р. – Київ. – К. : Центр правових наукових досліджень, 2012. – у 2-х томах. – Т. 1. – С. – 100–103.
11. Колосов І. Міжнародна організація праці, її акти та роль у правовому регулюванні трудових правовідносин / І. Колосов // Альманах міжнародного права. – Науковий журнал. – Одеса: Міжнародний гуманітарний університет, 2014. – Випуск 6. – С. 71–80.
12. Колосов І. Практика вирішення індивідуальних трудових спорів в іноземних державах: актуальні проблеми застосування досвіду в Україні / І. Колосов // Правове регулювання суспільних відносин в умовах демократизації Української держави : матеріали Другої міжнародної науково-практичної конференції / укл.: Б. Новіков, Т. Чепульченко, І. Голосніченко, В. Пряміцин. – К. НТУУ «КПІ», 2012. – С. 155–157.
13. Колосов І. Профілактика військових злочинів як засіб подолання злочинності: соціально – трудовий аспект / І. Колосов // Військові злочини: кримінально – правова, криміналістична та кримінологічна характеристика: колективна монографія / За заг. ред. В.М. Стратонова, Є.Л. Стрельцова. – Херсон : Видавничий дім «Гельветика», 2015. – С. 127–143.
14. Колосов І. Процесуальні питання, пов'язані з виконанням судових рішень у справах про трудові спори: актуальні проблеми сьогодення / І. Колосов // Вісник Запорізького національного університету: Збірник наукових праць. Юридичні науки. – Запоріжжя: Запорізький національний університет, 2014. – № 4 (II). – С. 206–213.
15. Колосов І. Судебная практика Европейского суда в сфере защиты трудовых прав и законных интересов работников как источник права Европейского союза: вопросы применения в Украине / И. Колосов // Міжнародні читання з міжнародного права пам'яті професора П.Є. Казанського : матер. Третьої міжнародної наук. конф. (м. Одеса, 2–3 листопада 2012 р.) / відп. за випуск к.ю.н., доц. М. Пашковський; Націон. ун-т «Одеська юридична академія». – Одеса : Фенікс, 2012. – С. 621–624.
16. Колосов І. Трудові процесуальні правовідносини в Україні: сучасний стан та проблематика / І. Колосов // Національне та міжнародно-правове забезпечення стабільного розвитку: матеріали Міжнародної науков – практичної конференції (м. Львів, 2–3 березня 2012 року) : у 3 ч. – Львів : Західноукраїнська організація «Центр правничих ініціатив», 2012 – Ч. III. – 2012. – С. 17–20.
17. Колосов І. Фіксування процесу технічними засобами у трудових спорах: проблемні аспекти / І. Колосов // «Право, суспільство і держава: форми взаємодії»: Міжнародна науково-практична конференція, м. Київ, 16–17 січня 2015 р. – К. Центр правових наукових досліджень, 2015. – С. 37–40.
18. Полторак С.Т. Рецензія на колективну монографію «Військові злочини: кримінально-правова, криміналістична та кримінологічна характеристика» / Полторак С.Т. // Юридична Україна. – № 6/2015. – Бібліографія. – С. 98–99.